1ST INTERNATIONAL

CONGRESS OF HUMAN AND SOCIAL SCIENCES RESEARCH

1. ULUSLARARASI

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KONGRESİ

PROCEEDING BOOK
&
BİLDİRİ KİTABI

23-25 KASIM NOVEMBER 2018

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ

KONGRE KOORDİNASYON BİRİMİ

itobiadkongre.org itobiadkongre@karabuk.edu.tr

Editör / Editor

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YİĞİTOĞLU

Kongre Onursal Başkanları / Honorary Heads of Congress

Prof. Dr. Refik POLAT, Karabük Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMİR, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Rektörü

Kongre Başkanı / Chair

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YİĞİTOĞLU (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Editörü)

Kongre Koordinatörü / Coordinator

Doç. Dr. Hayrettin KESGİNGÖZ (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Sekreterya / Secretariat

Mustafa Süleyman ÖZCAN

Düzenleme Kurulu / Organizing Committee

Dr. Öğr. Üyesi Ö. Faruk HABERGETİREN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Doç. Dr. Halim GÜL (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Doç. Dr. Erhan TECİM (Necmettin Erbakan Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Doç. Dr. Üyesi Hamdi KIZILER (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Ersin MÜEZZİNOĞLU (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul TEZCAN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Yakup KOÇYİĞİT (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Selim YILMAZ (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Şükrü MADEN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat Sağlam (Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÖZCAN (Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet HABERLİ (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Alan Editörü)

Dr. Cennet GÖLOĞLU DEMİR (MEB, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Öğr. Gör. Can DOĞAN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Öğr. Gör. Yılmaz BACAKLI (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Bilim Kurulu /Hakemler/ Scientific Committee

Prof. Dr. Thomas G. FRASER (University of Ulster)

Prof. Dr. Jaime De Pablo VALENCIANO (Universidad De Almeira)

Prof. Dr. Jose Ramos Pires MANSO (Universidade De Beira)

Prof. Dr. Jose Luis MIRALLO (University of Zaragoza)

Prof. Dr. Georgi MARINOV (University of Economics Varna)

Prof. Dr. İ. Erkinay TOKTOGULOVA (İ. Razakov Kırgız Devlet Teknik Ünv)

Prof. Dr. Mohammad ORAYF (King8 Abdulaziz University)

Prof. Dr. S. Nur KERİMKULOVİÇ (İ. Razakov Kırgız Devlet Teknik Ünv)

Prof. Dr. Fahrettin ATAR (Karabük Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf BUDAK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan COŞKUN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk KARACA (Atatürk Üniversitesi)

Prof. Dr. Omirkhan ABDILMANULY (Al-Farabi Kazakh National University)

Prof. Dr. Salih ARIC (Van 100. Yıl Üniversitesi)

Prof. Dr. Casim AVCI (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Nurettin GEMİCİ (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa GÜLER (Afyon Kocatepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Zekai METE (Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali AYTEN (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan KAPLAN (İbn-i Haldun Üniversitesi)

Prof. Dr. Asim YAPICI (Çukurova Üniversitesi)

Prof. Dr. Muammer CENGİL (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. Levent AYTEMİZ (Karabük Üniversitesi)

Dr.	Necdet SUBAŞI
Doç. Dr.	Almasbek MAULENOV (Al-Farabi Kazakh National University)
Doç. Dr.	Roza UMIRBEKOVA (Al-Farabi Kazakh National University)
Doç. Dr	Zhulduz ESIMOVA (Al-Farabi Kazakh National University)
Doç. Dr.	Halil TOKCAN (N. Ömer Halis Demir Üniversitesi)
Doç. Dr.	Şaban ÇETİN (Gazi Üniversitesi)
Assoc. Prof.	Maciej MILCZANOWSKI (Information Technology University)
Assoc. Prof.	Ihor HURAK (Vasyl Stefanyk Precarpathian National UniversitY
Assoc. Prof.	Saim KAYADİBİ (International Islamic University Malaysia)
Dr. Öğr. Üyesi	Mehmet HABERLİ (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Ali YILDIRIM (GOP Üniversitesi)
Doç. Dr.	Recep ÖNAL (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Mustafa YILDIZ (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Abdulkadir ATAR (Karabük Üniversitesi)
Prof. Dr.	Fahrettin ATAR (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	İ. Hakkı İMAMOĞLU (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Aladdin GÜLTEKİN (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	M. Sami ÇÖLLÜOĞLU (Karabük Üniversitesi)
Dr.	Sahl DERCHAWI (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Kasım ERTAŞ (Şırnak Üniversitesi)
Dr.	Engin DEMİR (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Ergin ÖGCEM (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)

Karabük Üniversitesi Yayınları 34

ISBN: 978-605-9554-31-2

Aralık 2018

İçindekiler / Contents

Editör / Editor 2
Kongre Onursal Başkanları / Honorary Heads of Congress 2
Kongre Başkanı / Chair 2
Kongre Koordinatörü / Coordinator 2
Sekreterya / Secretariat 2
Düzenleme Kurulu / Organizing Committee 2
Bilim Kurulu /Hakemler/ Scientific Committee 3
İçindekiler / Contents 5
Paylaşmanın Öznel İyi Oluşa Etkisi 15
Ahmet Canan Karakaş 15
Ali Şiir Nevai Eserlerinde İlahi Aşk Terennumu 23
Abdulmurad TİLAVOV 23
Evanjeliklerin Türkiye Politikaları 29
Ali Rafet ÖZKAN 29
Trade and Rebound Effect in Economics 42
Aurel Papari M.D, Serkan Dilek, Hayrettin Kesgingöz 42
Rusya Müslümanlarının Hacnameleri 46
Aigul Aslaeva , Kemal ÖZCAN 46
İlahiyat Fakültelerinin Özellikle Karabük Üniversitesi Özelinde Arapça Öğretiminde Yeterliliği 58
Aladdin GÜLTEKİN 58
İşe Adanmışlığın Öncüllerine ve Sonuçlarına Yönelik bir Araştırma 68
Ali ACARAY, Saadet Ela PELENK 68
Bir Âlim Olarak Muhammed Âbid Es-Sindî 81
Ali TAŞKÖPRÜ 81

İlkokul Öğrencilerinde Mükemmelliyetçilik ve Problem Çözme Becerileri 95

Arzu ÖZYÜREK İsa ÖZKAN, Zuhal BEGDE, Nadire Ferah YAVUZ 95

Geçmişten Günümüze Varlığını Sürdüren Çocuk Oyunlarının Çocukların Gelişimi ve Değer Kazanımına Katkıları 102

Arzu ÖZYÜREK, Mücahit YUVACI, Filiz SULAMACI, Mahmut Furkan KARABUDAK 102

Mey Sanatkârı Seyfettin Sığmaz 109

Aşkın ÇELİK, Can DOĞAN, Okan KAYA 109

Semavî Dinlerde Mehir 114

Ayşe Betül ALGÜL 114

Mühimme Defterlerinde Ehl-İ Beyt Ve Nakîbü'l-Eşrâflıkla İlgili Hükümler 125

Ayhan IŞIK 125

Bir Tercüme Problemi Olarak Kur'an'da Haber Ve İnşâ Cümlelerinin Mecazi Kullanımları 145

Avnullah Enes ATEŞ 145

Savaşların Ekonomi Üzerindeki Etkileri 161

Barış KARAMIZRAK, Doç. Dr. Coşkun KARACA 161

Ahilik ve Kapitalizm İlişkisi 171

Begüm AKAN 171

21. Yüzyıl Balkan Coğrafyasında Plastik Sanatlarda Yeni Eğilimler 175

Burak BOYRAZ, Ü. Irmak ŞAHİN 175

Karşılaştırmalı Üstünlükler Yöntemiyle Türkiye'nin Dış Ticaretteki Yeri 183

Burhan ARDIÇ, Hayrettin KESGİNGÖZ, Dilan ARSLAN 183

Türkiye'nin Enerji Bağımlılığı Sorunu: 1970-2016 Dönemi 192

Canan TURAN, Hayrettin KESGİNGÖZ 192

Yoksullaştıran Büyüme: Türkiye Örneği 200

Cemre GÖREN Hayrettin KESGİNGÖZ 200

Üç Şeyin Şakası da Ciddi Ciddisi de Ciddi Hadisinin Tahrîcive Fıkhî Değerlendirmesi 209

Cemil LİV 209

Kur'an-I Kerim'de ve Hz. Peygamber'in Sünnetinde Yetimler 224

Dilek ERGİN 224

Kültürel Bellekte "Ayıp/lama" Kavramı ve Halk Hukuku Açısından Analizi 237

Emine ÇAKIR 237

Turizm Sektörü Bağlamında Terörizmin Dünya ve Türkiye Ekonomisine Etkileri 256

Enes Ceylan, Umut Kedikli 256

Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri* 266

Engin DEMİR, Yusuf BUDAK, Cennet GÖLOĞLU DEMİR 266

İstanbul 112 Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanlarının Mesleki Tükenmişlik Ve Stres Algısının Evlilik Doyumuna Etkileri 275

Engin EKER, Çiğdem URGANCI 275

Kastamonu ve Karabük İli Davul Zurna Sanatçıları ve Köçek Takımları 288

Enver KAPAĞAN, Mustafa KUNDAKÇI, Yılmaz BACAKLI, Can DOĞAN 288

Türkiye'de Nükleer Enerji Üretiminin Cari Açığa Etkisi 292

Eser KAHRAMAN, Coşkun KARACA 292

Savaşın Teolojik Kökeni 303

Ergin ÖGCEM 303

Anadolu Harbi Ve Yunanistan Üzerine Yunan Meclisindeki Tartışmalar 321

Ersin MÜEZZİNOĞLU 321

Dindarlığın Kişisel Değerler Üzerindeki Etkilerine Dair Bir İnceleme 335

Fatma BALCI ARVAS 335

Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi Ve İşsizlik Üzerine Bir Analiz 355

Fikri ÖZEN, Hayrettin KESGİNGÖZ 355

İnsanın Kendisini Tanıması Yönünde Geliştirilen Öğretim Tekniklerinin Tarihi Ve Eğitimi 376

«ӨЗІН-ӨЗІ ТАНУ» ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ТАРИХИ НЕГІЗІ МЕН ӘДІСТЕМЕСІ 376

Gayhar SANAY ERĞALİKIZI 376

Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısının Kadınların Çalışmasına İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi 384

Gülay GÜNAY, Ayfer AYDINER BOYLU, Yasemin BOZKURT ÖZYALÇIN 384

Yahya Kemal Ve Türk Mûsikîsi 398

Gülçin Yahya Kaçar, ... 398

Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Marşlarında Öne Çıkan Temalar 415

Enver KAPAĞAN, Mustafa KUNDAKCI Yılmaz BACAKLI, Gülcan ÇAYMAZ
Doç. Dr. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., Öğr. Gör. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., Öğr. Gör. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., ... 415

Körfez Savaşı'ndan 1 Mart Tezkeresine 421

Iraklı Kürtlerin Türk Dış Politikasındaki Yeri 421

Hasan Tevfik GÜZEL 421

Mevlânâ'nın Düşüncesinde Havf ve Recâ 433

Halim GÜL 433

Muhammed b. Gazî el-Malatyavî'de Hikmet Tasavvurunun Tasavvufî Açıdan Değerlendirilmesi 441

Hamdi KIZILER 441

İşletmelerin Nakit Durumlarının İncelenmesi: BİST MKYO Endeksi'nde Bir Uygulama 455

Haşim BAĞCI, Nihan CABA 455

Türkiye'nin Uluslararası Piyasalardaki Karşılaştırmalı Üstünlüğü: Tekstil Endüstrisi 470

Hayrettin KESGİNGÖZ 470

Günümüz Ailesinde Sosyalleşme Problemleri 476

Hayri ERTEN 476

Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh'in Kur'an'ı Tahrif Ettiğine Dair Rivayetlerin Değerlendirilmesi 482

Hüseyin AKYÜZ 482

Cezaevi İçi ve Dışında Mahkûm Refleksinin Kontrol Hedefi Olarak Manevi Danışmanlık Hizmetleri 510

Hüseyin MARAZ 510

İslam Akliyatının İki Karşılaşması/Hesaplaşması: Antik Yunan Bilgisi ve Modernite 524

İbrahim Hakkı İMAMOĞLU 524

Canlı Yayın Platformlarında Ürün Marka Uygulamaları 534

İkram Daştan, Mesut ÇİÇEK 534

Her Küfürde Gizli Bir İmanın Oluşu- Gülşen-İ Râz Beyitleri Bağlamında Lâhîcî Ve Hüsâmeddin Bidlîsî'nin Yorumları- 547

İpek ŞENGÜL 547

The Great Russian Writers N.S.Tikhonov's and A.A.Fadeyev's Creative Relations with the Representatives of Azerbaijani poetry 556

Kamran Sh. Kazimov, ... 556

Ermeni Seyyah Polonyalı Simeon'un Gözüyle 17. Yüzyıl Osmanlı Toplumu 563

Kasım ERTAŞ, ... 563

Nikolay Aleksandrovich Berdyaev Felsefesinde Varoluşsal Sorun Olarak Özne ve Nesne Kasım Müminoğlu 569

MIGRATION OF AHISKA TURKS TO ANTALYA 578

Kuziyev İslam Nematoviç, Karimov Akram Abbasoviç, Serkan DİLEK, Hayrettin KESGİNGÖZ, Semiha DEMİRTAŞ 578

Türk Toplumunda Yaşlıların Sosyal Destek Mekanizmaları ve Sosyal Dışlanma Algısı 584

Kübra KÜÇÜKŞEN, Rabia KİLCİ, Elif Funda ORHAN, Aybike Betül MARAL 584

Fiil Kategorilerinin Kullanım Prensipleri 597

Roza Umirbekova 597

Moğollar Tarafından 1237-1240 Yılları Arasında İtaat Altına Alınan Rus Knezlikleri 606

Kemal ÖZCAN, Umut YOLSEVER 606

Abdülbâsıt b. Halil b. Şâhîn el-Malatî (Ö.920/1514)'nin Fâtiha Sûresi Tefsiri 621

M. Sami ÇÖLLÜOĞLU 621

Firmaların Banka Tercihini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma: Karabük İli Örneği 636

Mehmet APAN, Abdulkadir ATAR, Hasan TERZİ 636

Sosyal Medyada Dini İnanç ve Ahlaki Değerlerin Dejenerasyonu Üzerine Bir Değerlendirme 640

Mehmet HABERLİ 640

İslami Finans Yöntemi Olarak Sukûk 649

Mehmet Onur 649

XI. Yüzyıl Mûsikîşinas Adabı "Kemâlü Edebi'l-Gına Örneği" 654

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖNCEL 654

The Rules Of Good Manners Of Musicians In The 11th Century: The Case Of *Kamâlu Adab Al Ghinâ* 654

Kavramsal Çerçeve Açısından Ifrs İle İslami Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması 668

Melahat Karadağ 668

Sosyal Politika Bağlamında İbn Haldun 679

Melih KURAN, ... 679

Gürcistan Demokratik Cumhuriyetinin Teşekkülü Ve Devlet Sisteminin Temel Özellikleri (1918-1921) 683

Mesude EŞİYOK, Ali Asker 683

The Mutual Relationship between Marketing and Society 689

Mesut Çiçek 689

Türk Kadınlarının Ata Binmesinin Geleneksel Temelleri Ve "Değneğe Çıkma" Oyunu 703

Mihriye ÇELİK 703

Ahmet Hamdi Akseki ve "Ve'l-'Asr Tefsiri" Adlı Eseri 715

Muhammet Sacit KURT 715

Michael Hardt ve Antonio Negri'de "İmparatorluk" Kavramının Yeni Medya Uygulamaları Çerçevesinde Değerlendirilmesi 727

Murat GÜLGÖR 727

Kutadgu Bilig, Konuşmalar (Konfüçyüs) Ve Tao Te Ching'te Evrensel İnsani Değerler 737

Mustafa BAŞ 737

Sûfî/İşârî Tefsir Geleneğinde Ulvî Ve Suflî Boyutlarıyla İnsan 749

Mustafa CORA 749

Din Eğitimi ve İlim Ahlakı Açısından Lokman Suresi'nin Tahlili 760

Mustafa GÖKSU 760

Devvani'nin Enmuzecu'l Ulum Adlı Eserinde Hudus Kavramı 767

Mustafa YILDIZ, Sehl DERŞEVİ 767

Dinsel Bir İnanç Olarak Toplumlarda Kurtarıcı Anlayışı 777

Mustafa GÖREGEN & Mustafa YİĞİTOĞLU 777

Gelişim Çağındaki Çocukların Film İzleme Alışkanlıklarının Şekillenmesinde Popüler Sinema Algısı Ve Nitelikli Filmlerin Etkisinin Belirlenmesi 785

Mustafa İnce, Bedirhan KARAKURLUK, Musa AK, Serdar SABUNCU 785

Medyada Yer Alan Bazı Toplumsal Olayların, Cuma Hutbelerinde Konu Olarak İşlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme 815

Mustafa İNCE 815

Yahudilikte Suçlar ve Cezalara Dair Bir Değerlendirme 831

Mustafa YİĞİTOĞLU, Mustafa GÖREGEN 831

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Özel Eğitim Öğrencilerine Yönelik Özel Alan Yeterlilikleri 842

Nadire Emel Akhan, Nesrin Sönmez 842

XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ 20. Yüz Yıl Başında Kazak Edebiyatı Meseleleri 860

Nazira Dassonova / НАЗИРА ДОСАНОВА 860

The Meaning and Scope of Jihad in Islamic Law 866

Necmeddin Güney 866

Toplum Hayatındaki Beklentilerin Çocuk Dergilerine Yansıması: 1. Dünya Savaşı Dönemi Çocuk Dergilerinden Türk Yavrusu ve Çocuk Yurdu Örneği 875

Nurgül Karayazı, Neslihan Karakuş 875

Kur'an Açısından Çokkültürlülük ve Eğitim 887

Nurullah AYDENİZ 887

Kıblenin Mescid-i Aksa'dan Mescid-i Haram'a Tahvili 901

Ömer Faruk Habergetiren 901

PISA Örneklemi Üzerinden Beşeri Sermaye İle Bölgesel Kalkınma İlişkisinin İncelenmesi 911

Yasemin Bozkurt Özyalçın, Ömer Faruk Özyalçın 911

Bir Kültür Adamı Olarak Kenan Çığman 921

Recep Büyüktolu, ... 921

Osmanlı Devleti'nde Sünnî Düşüncenin Resmî İdeoloji Olarak Kabul Edilmesi Üzerine Bir Değerlendirme 932

Recep Önal 932

Su İdarelerinde Yönetişim Algısı: Antalya Su Ve Atıksu İdaresi Örneği 945

Rukiye ÖZKAN, Metin ÖZKARAL, Levent AYTEMİZ 945

İş Performansının Psikolojik Sermaye ve İş Tatmini Açısından Değerlendirilmesi 957

Saadet Ela Pelenk 957

Bir Muhalefet Merkezi Olarak Manastırlar 965

Salih İNCİ 965

Beyaz Yakalı Çalışanların İş Güvencesine Yönelik Algısı: Örnek Bir Uygulama 980

Seçil GÜRÜN KARATEPE, Sıla Meltem ARMAN 980

İbn Haldun'un 'İlm-İ Umran'ı İle Durkheim'ın 'Sosyoloji'sinin Yöntemsel Karşılaştırmalı Analizi 997

Sefa Altay 997

Antik Yunanda Müzikle Tedavi: Bergama Asklepion Örneği 1007

Serkan ÇELİK 1007

Reasons to Choose Economics Education in Turkey And Portugal 1011

Serkan DİLEK, Jose Ramos Pires MANSO, Orhan KÜÇÜK, Hayrettin KESGİNGÖZ 1011

Kamu Değeri Yapımı Çerçevesinde Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu 1016

Serkan ÖKTEN 1016

A2 Düzeyi Ders Kitaplarının Anlatma Becerileri Açısından Değerlendirilmesi 1026

Sıla Türkay YAVUZEL 1026

Geleceğin Halkla İlişkiler Uzmanları Lisans Eğitimlerini Nasıl Değerlendiriyor? Karabük Üniversitesi Öğrencilerinin Görüşleri 1047

Sırma Oya Tekvar 1047

Çocuk İstismarı ve Koruyucu Önlemler Üzerine Sosyo-Kültürel Bir İnceleme: Müslüman Toplum Örneği 1052

Sinan Yılmaz 1052

Çağatay Hanlığı'nda Müslüman Ve Türk Devlet Adamları 1058

Betül Sümeyra TAHTALI 1058

Usûl-i Selâse Açısından Tefsir-Kelam İlişkisi 1067

Şükrü Maden 1067

Hüseyin Vassâf Bey'in Sefîne-i Evliyâsı'nda Mûsikîşinas Mutasavvıflar 1084

Türkân Uymaz 1084

Davut el-Hanefî el-Karsî el-Birgivî'nin Besmele Risâlesi'ne Dâir 1102

Tuğrul Tezcan 1102

Cumhuriyet Dönemi'nde Yapılan İnkılâbların Hat Sanatına ve Hattatlara olan Etkisi 1108

Ufuk DEVECİ 1108

Etnik Çatışma Bağlamında Kıbrıs'ta Türk – Rum İlişkileri 1114

İmdat HACIAHMETOĞLU, Umut KEDİKLİ 1114

Moğollar Tarafından 1237-1240 Yılları Arasında İtaat Altına Alınan Rus Knezlikleri 1119

Umut YOLSEVER, Kemal ÖZCAN 1119

Osmanlı Adalet Düşüncesinde Değişim: Kanun-i Esâsî ve ABD Anayasası Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme 1133

Yunus Kaplan 1133

Feminist Kuram ve Sosyal Hizmet Uygulaması 1151

Yunus Kara 1151

YUNESKO-nun Multikultural dəyərlərin qorunması və təşviqinə dair fəaliyyətində Azərbaycanın iştirakı 1160

Zaur Məmmədov 1160

Denetim Kalitesi ve Şeffaflık 1168

Züleyha Yılmaz 1168

I. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi
23-25 Kasım/November 2018

Nikolay Alkesandrovich Berdyaev Felsefesinde Varoluşsal Sorun Olarak Özne ve Nesne

Kasim MÜMİNOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, MŞÜ, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü
Dr. Lecturer, MSU, Faculty of Arts and Sciences, Department of Philosophy
https://orcid.org/0000-0001-6649-4144
k.mominov@alparslan.edu.tr

Öz

Varoluşçuluğa nazaran felsefenin görevi, klasik rasyonalist ifadelerde yansıdığı gibi bilimle olduğu kadar insanın bireysel varlık olma sorunlarıyla da uğraşmaktır. Fakat insanın var olma meselesinde karşımıza çıkan sorunlar hala güncelliğini korumaktadır. Bilindiği gibi Descartes'ten Kant'a kadarki felsefe problemin merkezini nesneden özneye taşıyarak varlığın anlamını öznede aramaya başlamıştır. Özne nedir? Bir şeyi tanımaya yönelik olarak benimle epistemolojinin öznesinin ilişkisi nasıldır? Alman idealistleri Fichte, Schelling ve Hegel insan sorununu özne sorunu ile değiştirdiler. Berdyaev varoluşsal bir sorun olarak yaklaşmakta ve Alman idealizmini nesnelleştirme problemini sadece sıradan algı, duyum, zihinsel ve fiziksel hatta öznel ve objektif tutum olarak almakta olduğu konusunda eleştirmektedir. Bu çalışmada Rus din felsefecilerinin varoluşçu okulunun en öne çıkan düşünürlerinden N. A. Berdyaev'in varoluşsal metafizik çerçevesinde geliştirdiği ruhun felsefesi üzerinden özne nesne problemine yaklaşımı temellendirilmeye çalışılacaktır. Çalışmadaki bir diğer önemli nokta insan ruhunun kültürel ve tarihsel gelişimi için nesneleştirmenin olumlu yönlerinin analizi olacaktır.
Anahtar Kelimeler: Berdyaev, özne, nesne, varoluş, ruh, birey ve insan

Subjecta and Object as the Problem of Existence in the Nikolay Alkesandrovich Berdyaev's Philosophy

Dr. Lecturer, Kasim MÜMİNOĞLU, Mus Alparslan University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Philosophy, Turkey,
https://orcid.org/0000-0001-6649-4144
k.mominov@alparslan.edu.tr

Abstract

The task of philosophy with regard to existentialism is to deal with the problems of being individual in addition to science as reflected in classical rationalist expressions. However, the related problems still remain the update. The philosophy from Descartes to Kant began to search the meaning of existence by shifting the center of the problem from the object to the subject. What is the subject? How is the relationship between 'me' and the subject of epistemology in order to define something? German idealists Fichte, Schelling and Hegel replaced the human problem with the subject problem. Berdyaev approaches to these questions as an existential problem and criticizes that the German idealism takes the problem of objectification only... This study aims to ground of Berdyaev's approach to the subject-object problem through the philosophy of spirit. Another important point of the present study is the analysis of the positive aspects of objectification for the cultural and historical development of the human soul.

Keywords: Berdyaev, subject, object, existence, soul, individual and human

"İnsan numenal bir varlık olarak dünyanın merkezi halindedir, fenomenal bir varlık olarak insan, dünyada önemsiz bir kum tanesidir." (Berdyaev, 1995: 284)

Giriş

Felsefe hakkında yapılan tanımların çoğuna baktığımızda felsefe, varlığı anlama ve anlamlandırma çabası olarak ifade edilmektedir. Antik dönemden günümüze kadar felsefe-bilim tarihinde pek çok okullar kendi görüşlerini oluşturmuşlardır. Örneğin Sokrates öncesi felsefeye baktığımızda, Herakleitos (M.Ö. 540-480), Demokritos (M.Ö.460-370), Empedokles (M.Ö.492-432) ve Anaksagoras (M.Ö.500-428) gibi filozoflar varlığı oluş aracılığıyla açıklamaya çalışarak fizik evrene yoğunlaşmışlardır. Fakat bu "oluş" mekanik bir hadise olarak anlaşılıyordu. Sistematik döneme geldiğimizde Platon (427-347) ve Aristoteles (384-322) bu durumu ereksel neden üzerinden incelemeye çalışmıştır. Platon postulat olarak ele alırken Aristoteles reel anlamlandırma çabasına girmiş ve oluşu rasyonel temellere oturtmaya çalışmıştır (Çelebi,2005: 174-202). Orta Çağ felsefesine bakıldığında bu durum, Çelebi'nin ifade ettiği gibi Eflatun ve Aristoteles'e giydirilen Hristiyanlık hırkasıyla statik bir yapıdan öteye geçememiştir. Her şey Tanrı'nın tasarladığı ve gösterdiği bir hedefe doğru ilerlemekteydi. Bu dönemde evrendeki her şey, Tanrının inayetiyle olmaktaydı. Felsefenin görevi ise dine hizmet olup, İncil'in dogmalarını doğrulamaktan ibaretti. Rönesans'la beraber felsefe tarihinde bir kırılma ve güzergâh değiştirme yaşanmıştır. Descartes'ten Hume kadarki felsefe bu kırılmanın en açık örneğidir. Hume'un bilgi felsefesi konusundaki getirmiş olduğu eleştirel bakışı, bir başka ifadeyle duyu deneyimlerinin rasyonel temellendirilememesi, bunun yerine bilgimizin psikolojik kavramlarla açıklanabileceği hakkındaki görüşü oldukça önemli bir noktaya işaret etmekteydi. Çünkü daha önceleri varlıktan hareketle oluşturulan bilgi teorileri, bu dönemde yerini bilgiden hareketle anlamlandırılan "varlık teorilerine" bıraktı. İşte Hume bunu başlatmıştır. Kant ise bu durumu fark eden önemli Aydınlanma döneminin Alman düşünürüdür. Sunumumun özet kısmında ifade ettiğim gibi Descartes'ten Kant'a kadarki felsefe problemin merkezini nesneden özneye taşıyarak varlığın anlamını öznede aramaya başlamıştır. Özne nedir? Bir şeyi tanımaya yönelik olarak benimle epistemolojinin öznesinin ilişkisi nasıldır? Bu gibi sorulara Alman idealistleri Fichte, Schelling ve Hegel cevap aradı ve insan sorununu özne sorunu ile değiştirdiler. Ancak bu bilmeye çalışan insana yardımcı oldu mu? Aşkın bilinç bireysel insani bilince nasıl sokulmakta veya kendisini müdahil etmekte? Bilginin kesinliği bu öznede nasıl temellenmekte? Bu gibi sorulara Berdyaev varoluşsal bir sorun olarak yaklaşmakta ve Alman idealizmini nesnelleştirme problemini sadece sıradan algı, duyum, zihinsel ve fiziksel hatta öznel ve objektif tutum olarak almakta olduğu konusunda eleştirmektedir.

1. Varoluşsal Sorun Olarak Özne ve Nesne

İnsan numenal bir varlık olarak dünyanın merkezi halindedir, fenomenal bir varlık olarak insan, dünyada önemsiz bir kum tanesidir. İnsan "supra" ve

"infra" dünya olan evrenin sonsuzluğuyla çevrelenmiştir. İnsanın yaşam için çok sınırlı koşulları olduğu gibi bu koşulların oluşturulması da iyi bir uğraş gerektirir. İnsan dünyadeki sorunlarını sadece eskatolojik açıdan çözebilir. Öyle ki, dünyadaki mutsuz bir adam, çeşitli biçimler ve genellikle aldatıcı biçimler alan bir şiirsel rüya yaşıyor (Berdyaev, 1995: 324?).

Berdyaev'e göre Alman idealizmi Yunan ve Skolastik felsefeye iyi bir darbe vurmuştur. Aslında Kant'la başlayan Alman idealizminin varlığı sorguladığını düşünmek bir hatadır. Nesnelerin dünyasının bir varlık olduğu ve nesnel dünya olduğuna dair saf gerçekçi yaklaşımı sorgulama Descartes tarafından başlatılmıştı, fakat Kant'a kadarki felsefe bu problem radikal bir biçimde ele alınmamıştır. Kant problemin merkezini nesneden alıp özneye vermitir, böylece Alman idealizmi varlığın gizemini öznede aramaya başladılar. Kant numen ve fenomen ayrımını yaparken haklıydı, ancak numenal alemin deneyime ve kendine şeyin bilgisine kapalı olduğunu düşünmesinde haksızdı. Hatta "kendine şeyin" adlanırılışında bile haksızdı. Kant'la birlikte öznenin aktifliği açığa çıkartılmıştır. Bilgi teorisi, özne ve nesnenin karşıtlığına dayanıyordu. Ancak özne nedir? Epistemolojinin öznesi bir bilene, bana, yani insana karşı nasıl bir ilişki konumundadır? Alman idealizmi insan problemini, bilen özne problemi ile değiştirdi. Bu, Kant'ta aşkın bilinç, Fichte'de ise ben ve ben olmayan, Hegel'de ruhun fenemonolojisi (evrensel ruh) olarak kendisini gösterdi. Dolaysıyla bilgi insan bilgisi olmaktan çıkmış, bilgi evrensel aklın ve ruhun bilgisi haline gelmiştir. Berdyaev bu bakımdan felsefenin kişisel bir felsefe olmaması gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü kişisel felsefe psikolojizmle suçlanmaktadır. Bu yaklaşıma göre bilen özne artık insan değildi. İnsan, insan kişiliği, insanın "ben" oluşu tamamen psikolojiye indirgenmektedir. Burada belirgin olmayan en önemli şey, aşkın bilinç (akılla), epistemolojinin öznesi ve insanın kendisi, insanın kişiliğiyi arasındaki ilşkinin nasıl olduğu meselesidir. Nihayetinde bir insan, biliyor. Kant'ın epistemolojik öznesi, aşkınsal bir bilinç için, kendi a priorileriyle şüpheciliğin üstesinden geldi. Ama bu bilen bir kişiye yardımcı olur mu? der, Berdyaev. Aşkın bilinç bireysel insan bilincine nasıl sokulmakta veya kendisini nasıl sokmakta, bilginin sağlamlığı nasıl temellenmektedir? İdeal epistemoloji açısından, bu mantığın psikolojik ile olan ilişkisidir. Berdyaev'e göre buradaki temel hata, insanın psikolojik bir varlık olduğu, insan bilincinin psikolojik bilinç tarafından tanındığı, ancak mantıksal ve aşkınsal bilincin, insan bilinci tarafından tanınmamasıdır. Bu nedenle, insanın kendisi felsefi bilginin önünde bir engel olarak görülmektedir. Felsefe "öznel insan varlığından" kurtulmak istiyor. Felsefe her zaman bilinçsizce antropolojik ve antroposentrik olmuştur. Felsefe psikolojiyle savaşmalıdır, ancak antropolojiye karşı mücadele felsefenin kaldırılmasıdır. Psikolojizm relativizm demektir. Fakat antropoloji mutlaka relativizm anlamına gelmez. Sorun şu ki, bir insan nedir, insan doğasında ne bilişsel olasılıklar vardır. Alman idealizmi insan problemini oratya çıkartmadı, bu aslında Alman idealizminin ana kusurudur. Ve bu, Alman idealizminin monistik eğiliminden kaynaklanmaktadır. Berdyaev'e göre Alman idealizminde bulunan aşkın bilinç, evrensel akıl, evrensel ruh anlayışı bu sekülerleştirilmiş monistik eğilimin kendisidir. Bu aynı zamanda bilginin

de kaynağıdır. Hegel'de bu konu açıktır. Başka bir ifadeyle bilen özne insan değil, Tanrı'dır, evrensel akıldır ve evrensel ruhtur. Burada problem iki doğanın eyleminin kabul edilmemesidir. Alman idealizminde özne en yüksek derecede aktif olandır. O, hatta âlemi yaratandır. Öznenin aktifliği insanın aktifliği anlamına gelmez. İnsan kendi başına bilince bir şey kazandırmıyor, sanki bu durum dünyanın kendisi için de böyledir. İnsan özgürlüğü problemi (insani değil, ilahi özgürlük), bilgi eylemine bir şey getirdiği için, bile belirlenmemiştir. Konunun aktivitesine rağmen, aşırı derecede şişirilmiş, insan pasiftir ve bilişsel olarak aktif değildir, ancak aşkınsal bilincin diktelerini yerine getirir. Berdyaev bu problem Kant'da daha açık olmadığını, onun daha monizme ulaşmadığını ifade etmektedir. Ancak Fichte'de, Schelling'de, Hegel'de daha belirgin olduğu kanaatindedir. Bu yüzden bilgi teorisinin dini kaynaklarına ve dini temellerine varmamız gerektiğini bildirmektedir. Bu temel ve kaynak, Tanrı-insan fikrinde, yani iki doğanın, yani özgürlüğün, faaliyetin, yaratıcılığın ve insan doğasının etkileşimi düşünülmelidir. Berdyaev, kişisel, kişisel-insan felsefesinin olasılığı da buna bağlı olduğunu belirtmektedir. Çünkü bilinç, dünyayı nesnelleştirdiği gibi başlangıçta bu nesnelleştirmede aktiftir ve daha sonra nesnelleştirilmiş dünyaya olan bağımlılığında pasif olarak vardır. Ancak bilinç, nesnelleştirilmiş dünyanın gücünden kurtulmak için tekrar yeniden ortaya aktif bir şekilde çıkabilir. Berdyaev'de "Nesne" kelimesinin bağımsız anlamı yoktur. Fakat belli bir kavrayış ve varlık anlamında bir değeri vardır. Aynı şekilde "nesnellik"te insanlar arası ilişkilerden, öznellik durumundan bağımsız bir gerçeklik olduğu anlamına da gelmiyor. Berdyaev'e göre "nesnelleştirme" de algılama, tespit etme ve enkarnasyonla aynı konumda değildir. Berdyaev, Heidegger ve Jaspers'ın varoluşçu felsefesinde, insan probleminin ortaya çıkması gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü Heidegger'in ontolojisi insanın varoluşunun ontolojisidir. Bu nedenle, bakım, korku, günlük yaşamın gücü (das Man), ölüm, dünyanın düşüşü psikolojiye alanına değil, ontoloji alanına aittir. Jaspers'ta, insanın sınır konumu (Grenzsituation) metafiziksel bir anlamın yanı sıra "ben" arasındaki iletişim problemine de sahiptir. Berdyaev'e göre, yinede Heidegger ve Jaspers'ta insan problemi gerçekçi bir biçimde ortaya konulmamıştır. Onlarda bütün felsefenin temel olan felsefi antropoloji yok. Onlar insan hakkında felsefi öğretiler konusunda çok şey sunmakla birlikte insan problemini çözen felsefi disiplini inşa etmemektedirler. İnsan nedir? Neden insanın varlığında ve onun kaderinde varoluşun yapısı açığa çıkmaktadır, gibi sorular hâlâ belirsiz kalmaktadır. Hatta insanın bilgi gücü nerden gelmektedir sorusu bile belirsiz. Jaspers, Heidegger'den farklıdır, nesnel, bilim benzeri metafizik ve ontoloji olasılığına inanmaz ve metafiziği daha öznel olarak kişisel, okuma karakterleri olarak görür (Berdyaev, 1934: 38)

Berdyaev metafiziğin öznel-kendine has karakterinin skeptisizm ve kem inançtan ötürü değil, yüce bilince doğru bir yol olduğu için korunması gerektiğini düşünmektedir. Çünkü burada herşey insan problemi ile örtüşmektedir. İnsan problemini pozitif felsefe çok az ele almıştır. Fakat ilahiyat veya din felsefesi insan problemi ile daha çok ilgilenmiştir ve ilgilenmeye devam edecektir. Berdyaev bu konuda Brunschvig felsefesinin

bilgideki hertürlü antroposentirizmi önlemeye bir tür girişim olarak görülebileceği düşüncesindedir. Onun yaklaşımı Platon'a çıkan bir tür matematik idealizmdir. Brunschvig'e göre biyolojiye yönelen felsefe antroposentriktir (insan merkezli), matematiği merkez alan felsefe ise insanla ilgili değildir ve temelsizdir. Bundan dolayı matematiğin gerçekleri hayatın anlamından çok manevi yaşamla ilgilidir. Onda insani ilgiyi bulmak mümkündür. Matematiksel bilinç maneviyat bilncidir diyebiliriz. Felsefe insan hakkında ileri sürülen Hristiyanlık mitolojisinden kurtulmalıdır. Berdyaev bunun antroposentrizm ve antropomormfizmin en kaba biçimiyle uğraşan Spinoza'ya özgü bir uğraş olduğu kanaatindedir. Berdyaev burada belirgin olan, varlığın merkezi olarak insan probleminin Hristiyanlığın problemlerinden saymakla belirtmekle birlikte antropolojik felsefenin de Hristiyanlığa özgü felsefe olduğunu düşünmektedir. Yunan felsefesi insan problemini derinliğine ve olgun bir şekilde ortaya koyamamıştır. Yunan felsefesi insandeki aklı açığa çıkarttı ancak insanın kendisi varlığın merkezi olmasına rağmen ona görünmedi. İnsan varoluş bilincinde olan bir varlıktır. Ve varoluşun bilinme olasılığı, insan varlığının kendisi tarafından belirlenir. İnsan "ben"inin özünde bilincin ortaya çıkmasını mümkün kılan şey vardır. Aşkın olan "nesnel" olmadığı gibi otoriter de değildir o, insan varoluşu için içkindir. Berdyaev'e göre başlangıçta ayrı karşıt öğeler olarak var olan ne bir öznedir ne bir bilinç, duyum ve algıdır. O varlığın derinliklerinde kök salmış bir bütün insandır. Bu insan nesnel dünyaya ait olan psikoloji veya sosyolojiyi araştıran insan da değildir. Bu insan içsel varoluşuna verilmiş veya adanmış insandır. Rönesans Çağından itibaren doğa açıldı ve doğa rehabilite edildi. İnsan kendini doğanın bir parçası olarak tanımaya başladı ve bu onun özgürleşmesine bile benziyordu. Şimdi, insanın doğanın bir parçası olarak ve nesnelleştirilmiş dünyayla değil, kendi içsel nesnelliği ve nesnelliği içinde, kendi içsel varlığı olarak açılma ve rehabilite etme zamanıdır. Daha sonra, kavrama sorunu, nesnenin ve nesnenin karşıtlığının dışında, bilişin ve varlığın karşıtları olarak ortaya çıkacaktır.

Berdyaev öznellik ve nesnellik problemini ele alırken Sartre'nin yaklaşımından ayrılmaktadır. Şöyleki, epsitemolojinin öznesi varlık değildir, o varoluşa karşıdır. Oysa insan varoluştadır. İnsanoğlu, dünyaya atıldığı gibi, nesne tarafından köleleştirilir ve kendini bir nesne olarak görür. Ancak insan kendi varoluşunu kendinde yaşamakta olan bir varlıktır. Başka bir ifadeyle kendi kaderini yaşayan varlıktır. Berdyaev'e göre ikinci anlam daha önemlidir. Çünkü bilgi problemi söz konusu olduğunda öznenin durumu psikolojik değil ontolojik karaktere sahiptir. Berdyayev'e göre varlığın gerçekliği özne için kanıtlanabilir değildir, o hiçbir şeyden türetilemez, onu sadece kabul etmek mümkündür. Ama diğer taraftan özne, tecrübe edilir dünyayı, kendi benliğine yabancılaşmış, harici bir dünya olarak hayal ederek, kendisinden ayırarak sorgulayamaz. Nesneler dünyası kendi kendine var değildir, nesneler dünyası insanın doğal dünyası haline gelerek varlık kazanır. Varlık bilince yansımıyor, o kendisini açığa çıkarıyor (Müminoğlu, 2016: 9-24). "Varlık olarak adlandırılan şey, düşünce ile ideleri bilmekle değil, bütünsel özne ile yani duygu, irade ve bütün yönelimlerle belirlenir." (Berdyayev, 1952: 143, 342). Ona göre ruh hiçbir zaman nesne değildir, o her

zaman öznedir. Hiçbir şey "nesnel" olarak bana açıklanamaz. Yani, öznede, ruhta anlam bulmadıkça "nesnel" olarak hiçbir şeyin anlamı yoktur. Anlam bende, başka bir ifadeyle insanda açığa çıkmaktadır. Anlamın nesnelleştirilmesi, nesneye dışardan bakıldığında, toplumsal bir niteliktedir ve her zaman bu veya şu şekilde ruhun köleliği biçimini taşır. Berdyaev bu anlamda Husserl'in bilginin öznesinin varlık olduğu görüşünü benimsemektedir. Ona göre Kierkegaard çoğu epistemologların tersine öznelliğin gerçek ve hakikat olduğu görüşündedir. Berdyaev'e göre Kierkegaard bu konuda haklıdır, çünkü hakikatin ölçüleri nesnede olamaz. Aksine hakikatin ölçüsü öznededir. Başka bir ifadeyle benim bilincimde ve vicdanımdadır. Hakikata katılma ben merkezli kapalılıktan kurtulma anlamına gelir. Bilgi ben merkezli olmanın önüne geçmenin kendisidir. Bilgi kişiseldir ancak benmerkezli değildir. Egoizm ve benmerkezcilik kişilikten değil "ben" olandan ortaya çıkmaktadır. Sadece "ben" kurban edilebilir, oysa kişilik gerçekleştirilmelidir. "Ben" olandan Tanrı'ya, yani benmerkezciliğin (egosantrizmin) günahını önelemek için, başkaları üzerinden değil, başkalarıyla bir geçiştir. Diğerleri, Tanrı ile ilişkimin kaynağı olamaz. Sadece ikincil planda, yani toplumsal nesneleştirmede, bu farklı görünmektedir. Kendisinin bilgi sahibi olamayacağı bir bilgi teorisi inşa etmek umutsuzdur. Araştırmacının, bilişsel davranışı kendisi yapmadan, araştırmanızın amacını kavrayamazsınız. Her zaman ve her yerde, bilincin orta yolunda ortaya çıkan ve bilinci kendisine tabi kılan şey, ikincil bir şeydir, birincil gerçeklik ve birincil biliş, bu nesnelleştirmeden önce ya da bu nesneleşmeden sonra yatar. İnsan sadece nesnelere, nesneleştirilmiş dünyaya ve bu nesneleştirme ile ilgili bir konu epistemolojisine dönüştü. Bu nesneleşmenin dışında, bir nesneye dönüşen, var olmanın ötesindeki duruşun ötesinde, özne, bir kişinin, bir kişinin, varlığın derinliklerinde yaşayan bir canlıdır. Berdyaev burada öznenin aktifliği üzerinde durmaktadır. Kant veya Fichte'nin duruşu bu anlamda Berdyaev'e göre passiftir. Onalara göre özne (aşkınsal bilinç olan Ben) dünyayı yaratıyor, ancak insan özgürlüğünün hiçbir elementi yoktur. İnsani olan hiçbir şey yoktur. İnsanın kendisi dünyanın konusunun yaratılmasında bilişsel olarak aktif değildir. Gerçekte dünya, özne tarafından yaratılmadı, dünya Tanrı tarafından yaratıldı. Ve insan onun yaratıcı özgürlüğünü her şeyde yapmalı ve bu bilgiyle barışmaya devam etmelidir. Dünya pasif yoldan geçmiyor. Önümde duran dünya benim bilincimin niyeti üzerinde, dikkatimi ve hayal gücüne dayanmaktadır (bu niyet dışardan değil içten belirlenir). Bu, geleceğin dünyasının, bir insan olarak, var olana bağlı olarak özneye bağlı olduğu anlamına gelir. Bu, bilginin varlık olmanın, varlıkta yaratıcı bir hareketin ilişkisi olduğu anlamına gelir. Her şey özneden ve nesneden, ruhtan ve doğadan, kişiliğinden ve toplumdan farklıdır. Dolaysıyla farklı dünyalar ve mutlak nesnellik dünyası yok, sadece farklı nesnelleşme aşamaları var. Dolgunluğa giden yol, yaratıcılığın yoludur. İnsanın yaratıcı aktivitesi de, örneğin matematiğin müthiş icadında, nesnelleştirmede de yer almaktadır; metafizik içinde, varolan ve varolan şeyleri kırmak, nesnelleştirmenin üstesinden gelmede daha da fazladır. Ancak, Renouvier'un dediği gibi bilinç, sadece bir tutumdur ve bu nedenle mutlak bir bilinç olamaz. Bu, bilişte etkinlik ve pasiflik problemidir. Bilginin teorisindeki gizem ve bu gizem nesne, maddi ve mantıksız olarak, maddi ve

makul olmayan bir öznede bilginin kalitesine yansır. Bu problem, eğer bir kavramada bir nesnenin yansımasını anlıyorsak, bir nesne olarak kabul edilirse ve öznenin varlığın dışında durduğu düşünülürse, bu problem çözülemez (Berdyaev, 1934: 39, 42) .

Çünkü nesnel bilgi, nesnel gerçeklik şartlı bir ifade biçimidir ve ikincil anlama sahiptir. Nesnel bilimsel bilgi insanın dünyaya karşı ilişkisinde büyük öneme sahiptir. Ancak böyle bir bilgi yine de ikincil anlam taşır birincil değil. Berdyaev'e göre burada önemli olan felsefenin ona eleştirel bir biçimde anlam katıyor olmasıdır. Öyle ki bazı âlimlerde bile bu anlam kaymasına da yol açabilmektedir. Nesnel dünya ile ilişkisi olan düşünürler gerçekleri ortaya çıkarıyorlar, fakat hakikati değil. Ama yine de şunu belirtmek gereklidir ki bu gerçekler bir bütün olan 'hakikat'e zıt değiller. Hakikat için insan her şeyden vazgeçebilmelidir. Ancak hakikat insan için acıklı olabilir. Bundan dolayı insan çoğu zaman onu yalandan yücelteni tercih edebiliyor. Öyle ki yalan o kadar işliyor ki, insan kibirli hislerinden dolayı hakikatin tesellilerini reddedebiliyor ve bundan dolayı kendisini güçsüz, çıkmaz sokakta buluyor. Modern insan bazen hakikatin önünde boyun eğmeli, çünkü hakikat ona bir şans tanıyabilir. Oysa insan burada da kendisinin kurnaz davrandığını düşünüyor. Çünkü ona hakikatin inkârı daha teskin edici gözüküyor. Bu ise Nietzche'nin amor fatisinin temelinde yer almaktadır (Müminoğlu, 2018: 101). Berdyaev nesnelliğe bağımlılıktan kurtulmak öznel olmanın önemini temellendirmek için Hamyakov'un 'sobornost' düşüncesinden hareket eder. Çünkü öznellikte kommuniterlik vardır ve öznellik içsel bir gerçeklik olarak insanı özgür kılan özelliğe sahiptir. Berdyaev "Ben varoluşsal öznellikte olduğum zaman, tamamen etrafım çevirili, izole bir hâlde olmuyorum ve tamamen 'bireyselci' de değilimdir. Daha doğrusu beni nesnelliğe doğru ittikleri zaman 'bireyselleştiriliyorum' ve işte o zaman elbette ben kızgın 'bireyselci' kişi oluyorum" der (Berdyaev,1947: 14).

Sonuç

Netice itibariyle Berdyaev felsefesini bir bütün olarak ele aldığımızda onun öznellik ve nesnellik problemine bir varoluşsal sorun olarak baktığını söyleyebiliriz. Berdyaev "Özgürlük Felsefesi" ve "İstina i Otkroveniye" adlı çalışmasında, Alman felsefesini öznenin aktifliğinin açığa çıkarttığı konusunda övmekle birlikte, nesnelleştirme problemini sadece sıradan algı, duyum, zihinsel ve fiziksel hatta öznel ve objektif tutum olarak almakta olduğu konusunda eleştirmektedir. Berdyaev öznellik ve nesnellik konusunda felsefenin kişisel bir felsefe olmaması gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü böyle bir yaklaşımda Berdyaev'e göre kişisel felsefe psikolojizmle suçlanmaktadır. Bu yaklaşıma göre bilen özne artık insan değildi. İnsan, insan kişiliği, insanın "ben" oluşu tamamen psikolojiye indirgenmektedir. Burada belirgin olmayan en önemli şey, aşkın bilinç (akılla), epistemolojinin öznesi ve insanın kendisi, insanın kişiliğiyi arasındaki ilşkinin nasıl olduğu meselesidir. Berdyaev'e göre Kant'ın felsefesinde bu açıklığa kavuşmamıştır. Buradaki temel hata, insanın psikolojik bir varlık olduğu, insan bilincinin psikolojik bilinç tarafından tanındığı, ancak mantıksal ve aşkınsal bilincin, insan bilinci tarafından tanınmamasıdır. Oysa Berdyaev insan için önemli

olan doğanın sadece bir parçası nesnelleştirilmiş dünyayla tanınmak değil, kendi içsel nesnelliği ve nesnelliği içinde, kendi içsel varlığı olarak, kendi kaderini oluşturan özgür varlık olarak tanınması önemlidir ve şimdi tamda onun zamanıdır. Çünkü insanın buradaki konumu özne olarak sadece psikolojik karaktere değil ontolojik karaktere de sahiptir.

Berdyaev nesnel gerçekliğin var olmadığı bunun sadece bilincin illizyonu olduğu, oysa gerçekliğin nesnelleşmesinin var olduğunu ifade etmektedir.

Ayrıca Berdyaev özne ve nesne gibi ikilemlerin nesnelleşme sonucu ortaya çıkmakta olduğunu belirtmektedir. Esasen, nesnelleşme bu bilgidir. Berdyaev iki farklı bilgi, varoluş bilgisi ve nesnelleşme bilgisi eylemi arasında ayrım yapmaktadır. Bilen özne iki farklı yönde hareket etmektedir. Başka bir ifadeyle nesnelleşme sürecinde nesnelleşme özne tarafından oluşturulur ve öznenin dünyada yön bulmasının yöntemlerinden biridir. Ancak nesnelleştirilen bilgi varoluşun gizemini bize açmaz. Varoluşun hakikatini bize öznellik, yani varoluşsal öznelliği içselleştirdiğim öznellik verebilir. Çünkü hayatın amacı hakikati bir bütün olarak tanımada onunla ilişki kurmakta yer almaktadır. Hakikat dünya ve hayatın yeşermesidir. Logos'u aydınlatan şey ve hakikatin her çeşit bilgisi, bilimsel olsun, özel olsun, bireysel formda hareket ediyor. Hakikat bu Tanrı'dır. Tanrı kendisini bilgide ve düşüncede ortaya koymaktadır. Ruhun gerçekliğini tanımak için onun nesnelleşmesini kabul etmek yeterli değil, aynı zamanda öznelliğinin de kabul edilmesi gerekir.

Kaynakça

Berdyaev N.A. (1995). Opyt eskhatologicheskoi metafiziki: Tvorchestvo i ob"ektivatsiya // Dukh i real'nost'. Москва: AST; Khar'kov: Folio, http://www.krotov.info-/library/02_b/berdyaev/1941_38_09.html// БЕРДЯЕВ Н. А. (1995) Опыт Эсхатологической Метафизики: Творчество и Объективация // Дух и Реальность. Москва: АСТ; Харьков: Фолио

Berdyaev N. A, (1947) *Istina i Otkroveniye, Paris-Klamar*. 1947 Gg, II. Glava, // Бердяев Н. А, *Истина и Откровение,* Париж- Кламар. 1947 гг, II. Глава.

Berdyaev N. A, (1934). Ya i Mir Obyektov, Opıt Filosofii Odinochestvo i Obsheniya, Paris YMCA Press // БЕРДЯЕВ Н.А. (1934), Я и Мир Объектов: Опыт Философии Одиночества И Общения, Paris YMCA Press.

Berdyayev. N. A. (1952). Ekzistentsial'naya Diyalektika Bojestvennogo i Chelovecheskogo, Paris Ymca-Press; Moskova ACT// БЕРДЯЕВ. Н. А. (1952). Эгзистенциалная Диалектика Божественного и Человеческого, Париж, Ymca-Press, Москва АСТ.

GRANIN. R. S.(2013). Obyektivasii v Egzistensialnoy Filosofii N. A. Berdyaeva Litera № 2. - С.1-23 // ГРАНИН Р.С. Проблема Объективации в Экзистенциальной философии Н.А. Бердяева, Litera. — 2013. - № 2. - С.1-23. DOI: 10.7256/2306-1596.2013.2.294. URL: http://e-notabene.ru/fil/article_294.html

ÇELEBİ Emin, "David Hume'da Psiko-Epistemolojik İlke: Nedensellik" Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2005 Sayı: 20 ss. 174-202

LITCHFILD Ketrin, (2006). "Ob"yektivatsiya, Svoboda i Individual'nost' v Filosofii N. A. Berdyaeva" Veche vypusk 17. SPb, 2006. s. 210–218. ЛИТЧФИЛД Кэтрин," Объективация, Свобода и Индивидуальность В Философии Н. А. Бердяева" Вече выпуск 17. СПб, 2006. стр. 210–218.

MÜMİNOĞLU Kasım, "Nikolay Berdyayev Ve Sartre Felsefesinde Kişilik Ve Özgürlük Problemi" Dini Araştırmalar, Ocak-Haziran 2016, Cilt : 19, Sayı : 48, ss. 9- 24

MÜMİNOĞLU Kasım, (2018). Berdyaev'de Din, Felsefe, Özgürlük, Çizgi Kitapevi, Konya